

VELIKANSKI DEBSOV SPREJEM V TERRE HAUTU.

Prvi Debsov javni govor na kolo-dvoru v Washingtonu je izval policijsko nestrpnost.

25,000 DELAVCOV SPREJELO DEBSA V DOMAČEM MESTU.

Washington, D. C. — Ko je Eugene V. Debs zapuščal Washington v tork zvečer, je na kolo-dvoru Union naredil kratek poslovilni govor stoterim prijateljem in sodrugom, ki so ga spremlili do vlaka. Zahvalil se je vsem za prijazni sprejem in pogostitev; zahvalil se je tudi častnikskim poročevalcem, ki so pošteno postopali z njim, čeprav imajo drugačne politične, ekonomske in socialne nazore. Rekel je tudi, da ne odnaša absolutno nobene mrznje do nikogar v glavnem mestu. Veruje v svobodo govora; vsakdo mora imeti pravico, da vselej izrazi svoje misli. Resnica mora cveteti na ustnicah slehernega človeka.

Ko je že skonečal, je pristopil k njemu koldovni detektiv Chas. Broker in vprašal Debsa, kdo mu je dal pravico govoriti na kolo-dvoru. Debs se je zaščitil, rekoč, da res ni iskal dovoljenja, ako pa je storil kaj napačnega, naj se mu odpusti. Nato je stopil v vlak med velikimi ovacijami zbranega občinstva.

Debs je prebil večerajšnji dan v neprestanih intervjujih z mnogimi obiskovalci, med katerimi je bil tudi Peter MacSwiney, brat mučenikovega koroškega župana na Irskem. V razgovorih je dejal, da še nima natančnih načrtov za bodočnost, kajti razmere so se spremenile v času njegovega zapore in morda bo tudi on moral sprejeti svoje metode in taktiko, čeprav so njegovi principi in ideje nesprenmenljive. Eno je gotovo: bojeval se bo za svobodo političnih jetnikov in proti vsaki kapitalistični vojni.

Njegovi prijatelji pravijo, da ga doma čaka vabilo v Sovjetsko Rusijo in mogoče ga sprejme. Socialistom v New Yorku, ki so mu čestitali na svobodi, je Debs poslal pred odhodom iz Washingtona brzojavko sledeče vsebine:

“Sovražnik sem kapitalističnega razreda in kapitalisti ne bodo našli v meni nobenega komforta dokler bom dihal. Administracija, ki me je poslala v ječo, je vedela, zakaj me je poslala; sedanja administracija tudi ve, zakaj me je držala v ječi. Za svojo svobodo sem dolžan zvestim sodrugom, ki so delali neumorno za stvar, ki je vsaj dozdnevno temelj, na katerem sloni ameriška republika. Ves svet je v kaosu. Edini ljudje, ki imajo moč in razum, da lahko spremene razmere in odvzamejo delavskemu razredu težko breme, so socialisti.”

Terre Haute, Ind. — Ves dan v tork so bile tu velikanske priprave za sprejem Debsa, ki se ima vrniti v svoje domače mesto v sredo popoldne. Socialistični voditelji iz vseh krajev Amerike so se zbrali v Terre Hautu. Lokalna socialistična organizacija je aranzirala slovesni pohod, katerega se ima udeležiti najmanj 25,000 delavcev, ki sprejmo Debsa po glavnih ulicah na njegov dom. V tork zvečer je bil javni shod ob velikanskem udeležbi. Med govorniki je bil tudi C. W. Erwin, urednik “The New York Calla”, ki je kritiziral justičnega tajnika zaradi njegove izjave, katera je bila objavljena v pondeljek, ko ga je obiskal Debs. Erwin je rekel, da “pritlikavi političar” kakor je Daugherty vzbuja le smeh, ko hoče deliti očetovske nauke Debsu.

“Prosveta” prinaša zanimive vesti vsek dan. Ali ste naročili na časnik “Prosveta”

V AMERIKI NI PROLETARIJATA! VSAK DELAVEC IMA SVOJ DOM!

Statistika, ki se zdaj objavlja ob koncu leta, pokazuje, da med blizu tremi milijoni prebivalcev v Chicagu je samo 165,866 hišnih posestnikov in med temi je 102,719 posestnikov, ki imajo hiše zadolžene. V Chicagu je 623,912 stanovanj, toda od teh je 447,407 v najemu. — V Ameriki ni proletarijata! Vsak delavec ima svoj dom!!!

KANSAS SE JE NASITIL ALENIZMA.

REPUBLIKANSKI LIST JE VZEL GOVERNERJA NA MUHO.

40 let je bil mir na kansaškem premogovem polju, zdaj je pa mir pri vrugu!

Pittsburg, Kans. — “Independence Reporter” je republikanski list. Lastnik tega lista je tudi republikanec. Toroj pripada k tisti stranki kot guverner Allen. Zdjaj je pa lastnik sam napisal članek, v katerem je oddal strel na Henry J. Allena in njegovo priključeno sodišče. Članek pravi:

“Višek učinka kansaškega industrijskega sodišča se je dosegel v tem, da so bile odposlane na kansaško premogovo polje vojne čete, da kontrolirajo kansaške žene — ne mož — ampak žene.”

Mogoče ni še nobena ameriška država v prejšnjih časih nastopila v tako patetični in smešni ulogi, da je pozvala svoje čete pod orožje, da kontrolirajo skupino žen.

“Zadnja slika prihaja kot primerno poglavje dveh letnih sitnosti in boja na kansaškem premogovem polju, da guverner Allen pokaže, da je on bolj vpliven človek kot Howat. Izredna zakonodaja je pokazala, da ima Allen več vpliva kot Howat. Ali to dokazovanje je strašno draga reč za davkoplačevalce v Kansasu.

“Skozi štirideset let je bil mir na kansaškem premogovem polju, dokler niso pred dvema letoma na njem pričeli rogoviliti političarji. Od tega časa sem je premogovniška industrija potlačena, na tisoče dolarjev je bilo izgubljenih na mezdah, in navadno ljudstvo, katerega bi bila morala braniti dobro oglašana postava, je plačalo ceno v visokih cenah za premog ali pa v davkih za vzdrževanje popolnoma nepotrebnega sodišča. Kansaško industrijsko sodišče še ni drugič prineslo kot sitnosti in poteškoče. In sitnosti in poteškoče bo prinašalo to sodišče, dokler bo v zakoniku predpisano,

“Prav lepo je za guvernerja Allena, da napravlja izlete križem dežele in predava o zakonu, med tem ko mu ljudstvo plačuje pet tisoč dolarjev, da opravlja guvernersko službo, ampak zelo slaba reč je to za državo Kansas.”

ZASTRUPljena CIGARETA.

Oklahoma City, Okla. — H. A. Murphy, ekspert Bertillonovega sistema, je mirno sedel v svoji sobi na glavnem stanu policije in se udajal sladkim mislim, ko je vstopil tujec in se predstavil kot mr. Williams, poštni nadzornik. Razgovorjal se je s policijskim uradnikom o poštnem ropu v Edmontu, Okla., v teku razgovora mu je pa ponudil cigareto. Murphy jo je hvaležno vzel in zapalil. Parkrat je globoko potegnil in že je pričelo vse plesati pred njegovimi očmi. Videl je še, kako je tujec stopil k polici in segel po prstnih odtisih in rekel: “Zdjaj imam, kar sem iskal.”

Zdravniki so potrebovali tri ure, da so Murphya spravili v zavest. Bandit je dal Murphyu cigareto, v kateri je bil močan nar-kotičen strup.

ŠTEVILO ORGAN. DELAV-CEV SE JE MALO ZNIZALO.

TA FAKT NI POTLAČIL DUHA AMERIŠKE DELAVSKE FEDERACIJE.

Kajti številke so kljub temu ugodne v letu industrijske depresije.

Washington, D. C. (Federated Press). — Poročilo, ki ga je izdala Ameriška delavska federacija, pokazuje, da se je število članstva malo skrčilo. Lani koncem leta je bilo 4,080,000 članov, letos jih pa Ameriška delavska federacija šteje 3,920,000. Velika je bila letos brezposelnost v vseh industrijah in podjetniki so povsod najraje in najprvo odpustili strokovno organizirane delavce, da uničijo delavske organizacije.

Ameriška delavska federacija je ob tej priliki podala izjavo, ki govori, da je ameriško strokovno organizirano delavstvo ravno tako bojevito, kot je bilo pred letom dni, obenem pa delavstvu čestita v nji, da je hrabro držalo svoje postojanke proti svojemu nasprotniku.

“Delavstvo je sila v našem socialnem življenju,” pravi uvodnik, v “American Federationistu,” “ki po svojem značaju vedno stremi za napredkom, svobodo, demokracijo in pravico. Dobro bi bilo, če bi si tudi drugi elementi naložili tako nalogo.

“Gotovi podjetniki so pozdravili leto 1921 z bojnim klicem uničenja. Občutili so, da je pot odprta za nagromadenje ogromnega bogastva in za vpostavitvev industrijskega diktatorstva. Organizirano delavstvo je stalo trdno proti temu razdirajočemu gibanju. Delavstvo je tako hrabro branilo svoje postojanke, da so z znižanjem mezd malo napredovali, pri uničevanju organizacij pa nimajo pokazati prav nobenega uspeha.

“Delavstvo se je moralo bojevati še na druge načine. Sodišča so tudi prispevala svoje. Justična moč se je postavila ob strani oplenjevalnega bogastva. Uničenje zakona z uzurpiranjem moči se je vršilo hitro. Sodijske prepovedi so naraščale in se pomnožile.”

Po teh besedah se Gompersov organ zaletava v radikale in dotika se tudi Hooverjeve konferen-ce o vprašanju brezposelnosti in njenih uspehih, češ, da je do 1,500,000 delavcev dobilo delo. Poleg omenja, da je konferenca za razoroženje njegova zasluga. Zaključuje z besedami: “Reakcija je skušala prav pridno nastaviti napreden, prosveten in konstruktiven namen velike ljudske mase, a je ponesrečila s svojim poizkusom.”

ČE BO RES?

Atlanta, Ga. — Po izjavi ravnateljskega odbora American Cast Iron Pipe kompanije, ki je izdala ravnokar John J. Egana, najbolj bogatega državljana v Atlantici, Ga., svojim predsednikom, se bo kompanija odtlej ravnala po zlatem pravilu Krista: “Ljubi svojega bližnjega kot samega sebe.”

Program ravnateljev je kratek: Najnižji delavci mora prejemati pošteno mzdo, da lahko preživijo sebe in družino. Vsak delavec bo trajno zaposlen. Zlato pravilo se uvede v vseh zadevah, ki se tičejo delodajalca in delavca.

DEŽEVNI NALIVI V KALIFORNJI.

San Francisco, Cal. — Skozi deset dni pada dež v južni Kaliforniji, pa še ni nobenih znamenj, kdaj se razvedri. V San Diego se ne more priti od druge kot po morju, ker so železnice in ceste izpodplute.

V Los Angelesu je padlo v devetih dneh devet palev dežja. V zadnjih štiri in dvajsetih urah je pa v San Franciscu padlo poldrugi palev dežja.

SOCIALIZEM SE NE VLADA V CHICAGU! KDO TOREJ RAZDIRA DRUŽINE?

V letu 1921, ki se bliža k koncu, je bilo samo v Chicagu razporočenih približno 8000 zakonskih dvojic. Sedišča so obravnavala povprečno 200 ločitvenih slučajev tedensko skozi celo leto. Vzroki? Stari varoki — pravi sodnik McDonald — pijančevanje, okrutnost, nezvestoba, zapuščanje. Vzroki, ki izvirajo iz gnilih družinskih razmer.

ANGLEŽI SIPLJEJO BOMBE NA EGIPČANE.

V Kairu in drugih mestih so pa strojnice, ki imajo pokositi upornike.

VSEINDIJSKI KONGRES ZBORUJE KLJUB PREPOVEDI.

London, 28. dec. — “Daily Herald” je danes prejel poročilo iz Kaira, ki se glasi, da so angleške čete streljale na nacionaliste v Port Saidu v pondeljek zvečer in mnogo oseb je bilo ubitih. Suez, kjer je interniran Zaglul pašah, voditelj egipčanskih nacionalistov, je poln vojaštva.

Kairo, Egipt, 28. dec. — Angleški oblastniki so se lotili desperatnih sredstev za potlačanje revolte v Egiptu, ki postaja dnevno nevarnejša. V Suezu je bilo večeraj nabito na javnih mestih oficijelno svari, da bodo vojaški letalci metali bombe na ljudske množice, kjerkoli se zbirajo. Na ulicah so postavljene strojnice.

Splošna stavka vladnih uslužbenecv je popolna in temeljito uspešna. Minister vzgoje je zaprl vse javne šole in poštni promet je suspendiral. Zastavkali so tudi domači sodniki in sodišča so zaprta. Egipčanski trgovci so odrekli naročila od britskih trdkv in bojkot proti Angležem je v polnem tiru. Koptički patrijarh je velel patrijarhatu, da preneha s službo za tri dni.

London, 28. dec. — Po vesteh iz Kaira je bilo tam ubitih 19 oseb in 46 ranjenih v izgreduh in bojih s policijo in vojaštvom v zadnjih treh dneh.

Izgredu v Kairu se nadaljujejo. Nacionalisti so večeraj poskušali razdejati železniške tise, ki vodijo iz mesta na deželo. Posrečilo se jim je, da so vrgli vlak s tira na beluanski železnici. Vozovi polnične železnice so uničeni v Kairu. Vojaške čete so odšle v Spodnji Egipt, kjer se vrše veliki nemiri. Po Nilu plovejo brodovja lahkih ladij s strojniciami in bombami.

London, 28. dec. — Poročilo iz Bombaja se glasi, da se vseindijski revolucionarni kongres v Allahabadu nadaljuje kljub temu, da ga je vlada prepovedala. Kolikor je znano, bo Ghandi izvoljen predsednikom indijske republike in dobi veliko oblast. Ghandi je še vedno na stališču, da glavno orodje proti Angliji mora biti nekooperacija, civilna nepokorščina in neplačevanje davkov.

Druge vesti ni iz Indije. Dokaz, da je britska cenzura dobro na delu.

DR. LORENZ OZDRAVIL DEKLE.

New York, N. Y. — Miss Mary Moore, gledališka igralka, ni mogla govoriti 32 dni vsled težke poškodbe na glavi, katero je dobila pri avtomobilski nezgodi. Dunajski specialista dr. Lorenz jo je zdravil s takim uspehom, da deklet zdaj lahko govori in je na potu okrevanja.

VREMJE.

Chicago in okolica: V petek jasno. Severozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 36, najnižja 28. Sonce izide ob 7:18, zaide ob 4:21.

ČIČERIN IN LITVINOV POVABLJENA V LONDON.

Lloyd George in Briand sta v načelu zaključila, da je prišel čas, ko se je treba sprijazniti s Sovjetsko Rusijo in priznati njeno vlado. Konferenca se vrši kmalu po Novem letu. — Ameriška vlada razpravlja o trgovini z Rusijo. Zastopniku sovjetske vlade dovoljeno iti v Ameriko in nadzorovati kupovanje žita.

KRUT POLITIČEN BOJ V NEMČIJI.

V ZADNJIH TREH LETIH JE BIL IZVRŠENO VELIKO ŠTEVILO UMOROV.

Največ umorov so izvršili reakcionarji.

Washington, D. C. (Federated Press). — Letak, ki je bil sem poslan iz Nemčije, pripoveduje, da so bili v zadnjih treh letih politični umori v boju proti komunistom nekaj navadnega. Boj so vodile reakcionarne stranke proti komunistom in drugim radikalcem.

Od januarja 1919 so nazadnjaški partizani ubili 319 oseb iz političnega vzroka. Ravno v tem času so pa komunisti ubili šestnajst oseb.

184 umorov se prišteva med “težke neurede,” 81 je bilo namena ustreljenih, dvajset je bilo eksekutiranih po obsodbi vojnega sodišča, sedem je bilo linanih v ječi, pet je bilo ubitih v bombardiranjem odpadnih mest. Komunisti so ustrelili deset oseb kot protitlak proti reakciji, pet je bilo ubitih po razsodiščni sodbi in eden po obsodbi vojnega sodišča.

Tukaj ni všteta obramba Monakovega, ko so komunisti ustrelili 12 reakcionarjev in ko so reakcionarji ustrelili 505 oseb, ko so zopet imeli mesto v svojih rokah. Kaj razumejo nemški reakcionarji za “težko neuredo,” je prodiranje z bajonetom in razbijanje glav dva in dvajset ujetnikov, ki so stali v vrsti.

Nemška sodišča so izrekli osem smrtnih obsodb, eno dosmrtno ječo in razdajila so 239 let ječe, ker so komunisti ubili šestnajst oseb. Zaradi 319 umorov, ki so jih izvršili reakcionarji, je bila ena oseba obsojena v dosmrtno ječo in razdeljenih je bilo samo eden in trideset let ječe.

NOČNI ČUVAJ UBIT S SEKIRO.

Chicago, Ill. — 54-letnega nočnega čuvara Abrahama Luberskega so našli ubitega s sekiro v tovarni krojaške trvdke Sternberg Brothers. Polcija sodi, da je bil izvršen roparski umor, kajti listneca nočnega čuvara je bila prazna, dasirava njegova soproga trdi, da je imel v listnici pet in trideset dolarjev, ko je odhajal od doma. Luberskij je bil na glasu, da je bogat in da premore najmanj dvajset tisoč dolarjev.

Polcija sodi, da je bil umor izvršen zvečer med sedm in osmo uro.

Polcija dalje meni, da je morilec privkral udaril starega Luberskega zadaj po glavi in ko se je obrnil, ga je udaril še spredaj. Njegova soproga je izpovedala, da ima njen soprog res dvajset tisoč dolarjev, a te ima tako skrite, da še ona ne ve zanje.

TRUPLJI UMORJENIH NAJDE NI V GOŠČAVI.

St. Louis, Mo. — Blizu University Cityja so našli umorjena dva neznanca. Oba sta bila ustreljena v glavo. Polcija se zdaj trudi, da razveže uganko.

kado, bojkotom in propagando in medsebojna poštna ter brzojavna zveza mora biti neovirana. Uvoz ruskih opojnih pijač v Italijo je prepovedan.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawdale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oglepanju n. pr. (Jan. 31-22) poleg valoga imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

OPUSTIMO STVARI, KI ŠKODIJO DELAVSTVU IN ORGANIZACIJI.

Marsikaterikrat se pokladajo drugim ljudem na jezik besede, ki jih niso nikdar izgovorile. Nekdo sliši te besede, jih prenese dalje in pri tem jih prikrroji po svoje. Tako nastanejo govorice, katere se mnogim zde navadne, so pa škodljive osebam, katerih se tičejo, dostikrat pa tudi delavski organizaciji. Kajti izrečena in podtaknjena beseda včasih kroži tedne, včasih mesece, predno jo izve tisti, kateremu gre mar. Dostikrat pa tako podtaknjena beseda nikdar ne doseže osebe, kateri so podtaknjene, ker moč ne pridejo na ušesa človeku, ki ima toliko poštenosti v sebi, da pove onemu, kateremu gredo mar, kaj mu podtikajo na njegov jezik.

S takim postopanjem se ustvarja v delavski organizaciji nezaupanje. Kajti veliko časa preteče, predno se včasih dožene, da besede, ki se podtikajo osebi, niso bile nikdar izgovorjene. Škoda, ki je v tem času nastala za organizacijo, se pa le težko da popraviti.

Nihče ne naj prenaša besed o drugih, katerih ne more ponoviti v navzočnosti onega, kateremu gredo mar.

Ravno tako ni kritika poštna, ako se le posamezne besede iztrgajo iz stavka, ki imajo popolnoma drug pomen v zvezi z drugimi besedami v stavku ali pa v celotni odstavku, dopisu ali članku. In sicer iz enostavnega razloga, ker drugi niso imeli prilike čitati vsega članka, dopisa ali poslanega. Nekaj drugega je, če ima samo tako jasen pomen, da so drugi stavki nepotrebni v njegovo razlago.

Kdor misli komu kaj povedati, je najbolje, da počaka, da prilika nanese, da mu pove v obraz, tako da ima oni drugi tudi priliko se braniti.

Mi nismo pridigarji. Ampak v strokovnih in podpornih organizacijah nazivljemo drug drugega z bratom, v političnih organizacijah pa s sodrugom. Nespametno je torej, če drug drugega ubadamo na tak način, da se tisti ne more braniti, ki je prijet in napaden, ker ni ob času napada navzoč.

Nasprotniki delavstva niso bratje v strokovnih in podpornih organizacijah in sodrugi v političnih organizacijah, četudi včasih priporočajo drugo pot za zboljšanje delavskega položaja, ampak nasprotniki delavstva, so tisti, ki delavca izkoriščajo. Delavski sovražniki so tudi oni, ki podpirajo delavske izkoriščevalce in izkoriščevalni gospodarski sistem.

Kadar se delavci med sabo ubadajo, razbijajo svoje organizacije, se logično vesele oni, ki delavce izkoriščajo.

Društvena seja je vedno najprimernejše mesto, kjer naj delavec govori. Ako se mu zdi, da delavec hodijo naporno pot, da si zboljšajo svoj položaj, naj jih skuša prepričati, da so v zmoti. Če pa imajo drugi delavci boljše argumente, kot jih ima on, naj se da prepričati, da je on v zmoti in naj ne ostane trmoglav.

Nobena reč tako ne ugaja delavskim izkoriščevalcem kot nesloga med delavci. Velike kompanije izplačajo vsako leto ogromne vsote denarja privatno-detektivskim agencijam, ki pa niso drugega kot naprave za uspešno vohunjenje med delavci in razbijanje delavskih organizacij. Te agencije najemajo vohune, da jih pošiljajo v delavske strokovne, gospodarske in politične organizacije, da tam vohunarijo in s slabim jezikom pomagajo razdirati organizacije, za katere so delavci doprinesli že veliko žrtev. Delavski izkoriščevalci bi ne izplačali takim agencijam počenega groša, ako bi ne imeli od njih koristi. Delavski izkoriščevalci niso tako neumni, da bi trošili denar zastonj. Kadar kapitalisti izdajo denar, premislijo, če je tudi dobro naložen, predno se odločijo, da ga nalože.

DOPISI.

Johnston City, Ill. — Vsem Slovincem živčim v Johnston Cityju se ujudno naznanja, da se bo vršila seja Slovenskega doma dne 1. januarja 1922 ob deveti uri dopoldne v domovih prostorih. Na seji se bodo sklepala pravila za Slovenski dom, zato ne zamudite te važne seje. Na svidenje. — **Frank Martinjak.**

Waukegan, Ill. — Kot naročnik Prosvete bi jako rad videl, da bi se pokazalo malo več zanimanja za razvoj sokolske misli. Da se ne more veliko zahtevati, se razume samo po sebi, ker slovensko sokolstvo v Ameriki je še malo razvito. Obžalovanja vredno je, da slovenski javnosti še ni znano, da imajo sokolska društva danes povsem drugo začetno pot vzgoje. Namreč, da ni samo telovadba načelo sokolstva, temveč poleg telovadbe tudi pravstveno, vzgojevalno in organizacijsko delo. Da bi se dalo nekoliko več doseči na tem polju, imamo danes dobre pripomočke, kateri so glavni za upoštevanje: sloven. narodni domovi, ki bi bili lahko tvorilne vseh sokolskih društev.

Glavni pripomoček je prvi in največji slovenski list Prosveta, glasilo SNPJ, katere edina delujoča za napredek našega naroda v Ameriki. Uverjen sem, da je v Prosveti najboljše polje za priobčitev člankov sokolske misli. Čitateljem mojega dopisa, pa priporočam, naj se zavzemajo za stvar, ki bo pomagala vršiti delo narodne vzgoje za napredek slovenskega naroda v Ameriki. — Več obširnejšega gradiva o pospešitvi sokolske misli pozneje.

Društvo Slovenski Sokol v Waukeganu bo priredilo dne 31. decembra, to je v soboto na stara leta večer veselice s plesom in s predstavo starega in novega leta v zgornji dvorani Slovenskega narodnega doma. Začetek bo ob 7. uri zvečer. Pri plesu bo avtor Hrvatski tamburaški zbor. Slovensko in hrvatsko občinstvo iz domače in iz bližnjih naselbin je ujudno povabljeni, da se veselice udeležijo. — Odbor Slovenskega Sokola za leto 1922: Starosta br. Mathias C. Warsek, podstarosta br. Vincenc Piuik, tajnik br. Frank Nagode, blagajnik br. Frank Malavaiš, zapisnikar br. Jerry Slane, nadzorniki br. Frank Skerbee, Tony Svete, Viktor Divjak načelnik; br. Louis Grebene, podnačelnik br. Jakob Turk, zastavonoši br. Viktor Divjak in br. John Debeve. — **Math C. Warsek.**

Springfield, Ill. — Bolj ko se nagiba leto koncu, slabše se dela pri nas. Tako tudi to leto ne bo težak letni proračun za nas delavce. Srečnega se lahko šteje, kadar ima še zdrave kosti, koliko je žrtvovanih delavcev vsako leto za dobiček denarnih in drugih mogotev.

Ko sem zadnjič čital Prosveto, sem gledal tudi na boginj s ščitom, predstavljajočo svobodo. Naši pradedje so se borili zanj in jo tudi izvojevali, danes pa je zopet zatemnela njena slika. Kapitalistične stranke se družijo z imperijalisti, da bi lahko nastopile proti človeštvu. Dosti nas je danes delavcev, ki se ne zavedajo, da v mesto, da bi se družili kakor njihovi nasprotniki, se pa razdvajajo.

Premogarska organizacija je bila pred malo časom ena najboljših, a danes gre v pogubo. Vzrokov je največ pri vodstvu. A drugi in glavni vzrok pa je v članstvu, ki se ne briga pri očitvah, kak je značaj kandidata, ki ga volijo. Lewis, ki je zmagal pri zadnjih volitvah potem svoje kliče in agentov, danes dela s člani organizacije prav po valpet-sko.

Da bomo prišli do boljših voditeljev, je pač treba voliti močnejšega naprednega mišljenja, ne pa take, ki se bodo v naših stiskah bratili z nam nasprotnimi podjetniki. Delavcem je treba hodi ti na shode in čitati napredne liste, da bomo poučeni v tako važnih stvareh.

Da se bomo dostojno poslovili od tega leta, bomo tudi v naši naselbini na Silvestrov večer v Slovenskem narodnem domu priredili domačo zabavo. Program zabave bo jako obširen. Vprizorjenja bo enodejanska igra in nastopil bo tudi pevski zbor. Poleg drugih zanimivosti pa je tudi Mi-

klavž obljubil, da pride. Považljivi so vsi delničarji in prijatelji doma, da posetijo zabavo, za kar ne bo nobenemu žal.

Tukajšnje pevsko društvo se pripravlja na maskaradno veselico, ki jo bo priredilo članstvo dne 21. januarja, v Carpenter dvorani, na Sedmi in Adams cesti. Tako bo zabave dovolj, samo ako bo kaj evenka. — **Joseph Ovca.**

San Francisco, Cal. — V tukajšnjem listu sem čital uredniški članek, ki se peča o vsiljevanem utrganju plač ženskam — meznim delavkam v Kaliforniji. Naslov članka je: "Plače ženskam v Kaliforniji ne smejo biti utrganne".

"Že dalj časa," piše članek, "je v Kaliforniji gibanje, da bi se odtrgalo ženskam plačo od \$16 na samo \$12.50 na teden, to se pravi, da bi prejemale odslej izužene delavke po \$12.50, učenke pa bi se morale zadovoljiti z \$8.50 na teden. Kje je kaka ženska v San Franciscu, ali sploh drugje, ki se more prehranjevati s toliko plačo?"

Povprečno danes plača delavka v Kaliforniji po \$8 za stanarino, po \$2.20 za malice, 60c za vožnjo po poulični železnici, torej skupaj \$10.70 na teden. Če bi prejemale nameravano plačo \$12.50 na teden, tedaj bi ji ostalo tedensko po \$1.80 na teden ali \$93.60 na leto za obleko, klobuke, obuvalo, zdravila, razvedrilo in vse druge potreščine. Ako je še učenka, s plačo \$8.50 bi se ne mogla potrebno preživljati ali pa bi morala napraviti tedensko po \$2.20 dolga samo pri stanarini in dnevnih potrebščinah.

Predlagano znižanje ženskih plač je po zatrdanju gotovih delodajalcev na podlagi znižanja cen življenjskih potrebščinam, ki so padle v zadnjem letu? Po statistiki se je ugotovilo, da je cena živilom v San Franciscu padla za 16 odstotkov od junija 1920 do zadnjega septembra letos, v Los Angelesu pa med to dobo samo za 12.3 odstotkov. V zadnjih štirih mesecih ni cena živilom nič padla, pač pa moramo pomisliti, da je najemnina stanovanj precej poskočila v ceni, tako, da se je v resnici znižanje cen zmanjšalo samo za 12 odstotkov. Z drugimi besedami povedano, da hočejo na podlagi 12 odstotnega znižanja cen življenjskih potrebščinam odtrgati lastniki tovarn 25 odstotkov če itak prenizko plačane mezde."

K temu članku nimam drugega pripomniti kot to, da so ženske v Kaliforniji lahko hvaležne, da se je vsaj eden angleški list pognil zanje, medtem, ko se vrši najostudnejša gonja proti delavkam v Sacramentu, Kal. — **F. J. Bernik.**

Johnston City, Ill. — Tu imamo kar devet premogorov, ki so last posrednih kompanij. Ti premogorovi obratujejo približno že od tedaj, ko so odkrili premog v južnem Illinoisu. Letos pa ti premogorovi ne obratujejo niti toliko, da bi si človek zaslužil zadostno hrano. Premogarji sami razložijo sodo o vzrokih, nekateri pa domačini so prišli že tako daleč, da krivdo vsemu brezdelju vračajo na nas inozemce. Če bi ne bilo nas, tedaj, pravijo bi delali vsaki dan.

Vse to je samo nevednost ljudi. Edino interesi za dobiček so vzroki, da je tako in k temu imamo tudi dovolj dokazov. Delavci pri Old Ben Coal korporaciji smo dobili dne 15. decembra, ko smo prejeli plačo vsak po eno pismo, s katerim smo bili obveščeni, da kompanija ne more izhajati ter bo prišla do bankrota, ker mi rudarji prejemo preveliko plačo. V pismu navaja družba, da so rudarji v Coloradu, Zapadni Virginiji, Alabami in Tennesseju radovoljno pristali na zvišanje mezde od 25 do 40 odstotkov ter da sedaj delajo vsaki dan, ker družba lahko prodaja premog eneje. Korporacija nas tudi prosi, naj ji mi pomagamo, da bo znižana plača za nas. Drugi dan dne 16. dec. ni niti ena krajevna organizacija dala kompaniji odgovora na ta list, valed česar je kompanija podvela drugo akcijo. Zaprla je rova št. 17 in 18, odstavila vse ljudi, ki polagajo tračnice in lesene opornike in tudi drugo delo je ustavila. Sedaj namerava vse ljudi natlačiti v en rov, da bo vsak sam po-

lagal tračnice iz lesa s to za ono plačo kakor prej. Te namere delavci nikakor ne smemo priznati, ker s tem bi kršili našo pogodbo. Kako bo vse to izpadlo, ne vem, a vsakdo lahko slut, da bo prišlo do stavke.

Dobro bi bilo malo primerjati ceno premoga s plačo premogarjem, da spoznamo, koliko je družba upravičena, da nam hoče znižati mezde. Rudar dobiva po 83c za tono premoga pri kopanju s strojem, kompanijski ljudje dobivajo po \$7.50 do \$8.25; torej proračun pokazuje, da tona premoga stane družbo \$1.25, prinesena na površje. Ako hoče rudar kupiti na mestu tono premoga, mora plačati po kakovosti od \$2.93 do \$4.75. Tako "nizka" je cena samo za one, ki so zaposleni pri družbi. Kdor ni zaposlen, mora plačati na cestu za tono premoga \$6. St. Louis ni od tu oddaljen več kakor 90 milj, a tam plačujejo ljudje ta premog že po \$10 do \$15 za tono. Pri tem se ne vpraša, ali je prišel ta premog iz Alabame, W. Virginije ali od tu, ves ima enako ceno. Ali ni torej akcija, ki jo je podvela družba, samo borba za še večji profit?

Znano je, da je U. M. W. of A. podpisala pogodbo z zvezo operatorjev. Naši voditelji, predvsem Lewis, pravijo, da je kršenje pogodb, ako se po gotovih mestih utegne protim takim akcijam, to da to ne spoznamo za kršenje pogodb, ako nas operatorji pomalem a od dneva do dneva bolj pritiskajo in nam jemljejo pravice. Če bi delavce le s prstom ganil za poboljšanje svojega stanja, tedaj bi bil takoj barbar in krišilec zakonov in pogodb. Naši voditelji so prišli celo tako daleč, da nam bodo kmalu zapovedovali, da ne smemo pomagati z dolarjem na mesec kansaskih rudarjem, ker vzeli nam bodo čarter, ako ne bomo pokorni.

Če bi bil Lewis človek, ki misli, da voli borbo za delavstvo, bi moral dati kansaskim rudarjem priznanje, ker voljni so trpeti celo glad, samo da bi se odpravil zakon, ki jih vodi v sužnost. Lewis pozivlje članstvo U. M. W. of A. naj bodo lojalni do organizacije, obenem pa pozablja, da sam s svojim početjem izdaja organizacijo. Kako naj si človek tolmači logiko med njegovim pozivom na članstvo in početjem njega samega? Lewis in Bittner sta že pomagala, da se je raztrgala organizacija v Alabami, Teksasu, Zapadni Virginiji in zdaj so vzeli čarter rudarjem v Kansasu. Kako more tedaj on pozivati članstvo na kako lojalnost? Mnogokrat sem čul, da ne bo niti ena kompanija podvela kako akcijo napram rudarjem v Illinoisu, na žalost in začudenje pa smo to doživeli. Še marsikaj žalostnejšega bomo dosegli, kar bo prišlo v kratkem in to je razsul organizacije, ki je nekaj gotovega, ako članstvo samo ne bo podvelo drugih korakov. — **Tony Shragal.**

Thomas, W. Va. — Po dva ali tri dni v tednu delamo v tukajšnjih premogorih, tako da eni zaslužijo komaj za vsakdanji kruh.

Z društvom dobro napredujemo. Združili smo se z društvom št. 27 SNPJ, vsledčesar bo odpadla številka našega društva 23 in ostala št. 29. To je dober dokaz, da smo složni in napredni, zato apelirani na članstvo in na novo izvoljeni odbor, da delujemo složno še za naprej in delujemo, da bomo do prihodnjega leta že lahko ustanovili Slovenski dom. Tu je precejšnje število rojakov a nimamo ga zavetja in prostora, kjer bi včasih dobili potrebnega razvedrila. Bil sem po raznih naselbinah; nekje še veliko manjših kakor tu, a videl sem, da imajo v premnogih krajih slovenci domove, kjer prirejuje razne zabave in se vrše društvene seje. Ponošni so na te domove, zato rojaki, po-kažimo tudi mi, da znamo tudi mi zgraditi kaj podobnega, na kar bomo lahko ponosni.

Dne 5. januarja se bodo tu vršile obširne volitve. Rojaki, bodite pozorni ob ti priliki in volite za župana človeka, ki bo delal za vas, ne pa takega, ki je nasproten nam in inozemcem. Obžalujem, da ni na kandidatski listi nobenega Slovence, ki bi ga združeni prav lahko izvolili. Vsemu temu je vzrok, ker se rojaki dovolj ne zanimajo za državljanstvo. Dosti je še rojakov, ki so že dalj časa tu, a ne posedujejo niti prvega papirja, zato rojaki, podvizajte se

z državljanstvom in pridobite si ga kakor hitro vam je mogoče.

V našo naselbino je pred kratkom prišlo precejšnje število prohibicionistov uradnikov, ki so napravili velike preiskave po delavskih kočah. Nekateri so preiskovali do zadnjega stanovanja, drugi pa so se nastanili po bližnjih gričih, da bi nikdo ne mogel uteči. Na eden pot se odpeljali 14 prestopnikov zakona in tudi tri rojake so menda zalotili. Bil sem tudi jaz obiskán od dveh, ki sta brez vsakega mojega dovoljenja nastopala v mojem stanovanju dokaj oblastno in takoj hotela vse preiskati. Nisem jima pustil kar bi želela napraviti, ker nista imela zapriseženega potrdila in po-klicati sta morala župana, prej ko sta mogla stanovanje pregledati. Tudi župan je moral priznati, da je na nepravem potu in končno so vsi skupaj odšli brez vsakega vspeha. — **A. Fortuna.**

Gross, Kans. — Stavkovna situacija je v Kansasu nespremenjena. Vojaštvo, ki je prišlo, da bi vpostavljalo red, je čisto brez potrebe, ker stavkarji se drže lepo doma. Nobeden izmed vojakov ne sme zapustiti šotorov, kajti prepovedano jim je vsako občevanje in stik s stavkarji. Boje se, da bi prišli vojaki do spoznanja, da stavkarji niso to, kar se jim predočava. Lepih novih količev, ki so jih vojaki prejeli, ne morejo uporabljati, ker stavkarji ne demonstrirajo, njih vodje si pa pri tem mislijo, da vojaštvo ne sme priti v dotik stavkarji, ki bi jim lahko z lepimi besedami razložili svoj položaj. Naš pregovor pravi, da lepa beseda lepo mesto najde in na ta način, če bi vojske pustili med stavkarje, je nevarnost, da se jim odpre oči.

Lepe življenjske razmere se nam obetajo pri vsem tem, kajti danes mora plačevati davkoplačevalec že \$25, ako je leta 1919 plačeval \$15. Upam, da se bodo ljudje kaj naučili iz tega in malo mislili o vodstvu državne ladje, ki po takem krmarjenju lahko zabrede na razburkanu morje in ga tedaj ne bo več krmarja, ki bi jo spravil do mirnega pristana. Če se zgodi kaj takega, tedaj bo padla vsa krivda samo na one, ki danes vodijo državno ladjo in se ne ozirajo na želje ljudstva, temveč samo na počitico denarnih mogotev.

Prihodnjo jesen bo ljudstvo zopet imelo priliko izreči sodbu, ali je zadovoljno s tem kar ima sedaj. Jaz pravim, da proč z vsemi, ki pustijo izkoriščevalcem ali pa sami takorekoč pijejo kri iz delavci in farmerja potom svojim nazadnjaškim ukrepov in zakonov. Glasovnice je tisto orodje, s katerim lahko iztrgamo moč denarnim mogoteem in nazadnjaškim postavočarjem in postavimo take ljudi, ki bodo delali za blagostanje vsega ljudstva.

Zato farmerji in delavci stopite na dan volitev kakor en moč in izvolite delavske kandidate, ki bodo za vas. Bankir i nadvokat gotovo nikdar ne bosta šla voliti delavca, temveč sebi enake, zato storite tako tudi vi in koristite takega glasovanja boste kmalu spoznali.

V tem okolišču ni Slovencev, ki bi se podali na delo razun enega, kateri se pa bolj šteje med domačine, ker sploh ne bere slovenskih listov temveč v veliki meri angleške nazadnjaške liste.

Ravno ko to pišem, sem zvedel novico, da je premogokopna družba Sheridan Coal Co. zaprla vodo, pri čemur je prizadetih kakih 50 družin. Izgovarja se, da nima slabega namena, a njen namen je očit. — **John Kunstelj.**

89,000 ŽRTEV RAKA V ENEM LETU.

Washington, D. C. — Statistično poročilo se glasi, da je 89,000 oseb v Združenih državah umrlo za rakom v letu 1920. To je okrog 5000 žrtev več kot v letu 1919. Statistika tudi kaže, da je v severnih državah več te bolezni kakor v južnih.

VLAK OROKAN.

Kansas City, Mo. — Dva bandita sta ponoči zvečer splezala na osobni vlak missourske pacifične železnice in oropala sta ekspresne družbe. Izpraznila sta ekspresno blagajno in uskočila s plenom. Pri napadu sta obstrčila tudi L. H. Hollanda, ekspresnega

